

UCHWAŁA NR ...../2019
RADY MIASTA WŁOCŁAWEK
z dnia .....

w sprawie przyjęcia Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019 – 2021

Na podstawie art. 12 pkt 11 w związku z art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 511, poz. 1815), art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506, poz. 1309, poz. 1696, poz. 1815), oraz art. 179 ust. 2 i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1111, poz. 2245),

uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019 – 2021 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Włocławek

§3. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Włocławek.

*Oprawa
prawną
z wyłączeniem
określenia*

RADCA PRAWNY

Uly
mgr Anna Kaniewska
Tr. Wł. - 186

17.10.2019,

Uzasadnienie

Obowiązek opracowania Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek wynika wprost z art. 179 ust. 2 i art. 180 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2019 r. poz. 1111 z późn.zm.)

Program nakreśla kierunki działań, których celem jest wsparcie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Stworzenie skutecznego systemu pieczy zastępczej umożliwi w perspektywie zabezpieczenie opieki w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

Zgodnie z powołaną ustawą do zadań własnych powiatu należy między innymi opracowywanie programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Konsultacje społeczne z organizacjami pozarządowymi zostały przeprowadzone zgodnie z uchwałą Nr XLVII/227/10 Rady Miasta Włocławek z dnia 27 września 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji zmienionej uchwałą Nr XII/141/11 Rady Miasta Włocławek z dnia 29 sierpnia 2011 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko – Pomorskiego z 2010 r. Nr 163, poz. 2081 z 2011 r. Nr 233, poz. 2151).

Zgodnie z art. 5a ust 2a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688 z późn. zm.) Miejska Rada Działalności Pożytku Publicznego wydała opinię do Programu.

W związku z powyższym podjęcie uchwały w proponowanym brzmieniu jest zasadne.

PREZYDENT MIASTA

dr Marek Wojtkowski

INSPEKTOR
Dominiika Kurtys

DYREKTOR WYDZIAŁU
Elżbieta Dynarska

Załącznik do
Uchwały Nr .....
Rady Miasta Włocławek
z dnia.....

**Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy
zastępczej w Gminie Miasto Włocławek
na lata 2019-2021**

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

Włocławek, 2019 r.

I. Wprowadzenie

1. Wstęp

„Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021” został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i jest kontynuacją działań podjętych w oparciu o program realizowany w latach 2016-2018 oraz wprowadza nowe zadania wynikające z analizy potrzeb w obszarze rodziny i pieczy zastępczej. Program wpisuje się w założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek na lata 2016-2020, a w szczególności w priorytet II: Rozwój infrastruktury, rozwinięcie i wzmocnienie działań instytucji na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodzin oraz przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży.

Głównym celem działań podejmowanych w ramach programu jest stworzenie spójnego systemu, w którym najważniejszym podmiotem będzie rodzina, a skoordynowana praca służb socjalnych i instytucji partnerujących będzie stwarzała warunki do prawidłowego funkcjonowania rodziny, wspierania rodziców naturalnych w opiece i wychowaniu dzieci co może zapobiec umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Piecza zastępcza we wszystkich formach ma charakter okresowego pobytu, w związku z tym działania osób i instytucji są nakierowane na wypracowanie najlepszych z możliwych form oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju młodego człowieka. W przypadku osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą przyznana pomoc ma doprowadzić do zdobycia umiejętności samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Potrzeba tworzenia nowego Programu wynika z zakończenia okresu realizacji dotychczasowego „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2016-2018”. Z uwagi na fakt, że Włocławek jest miastem na prawach powiatu przygotowany „Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021” obejmuje zadania własne gminy i powiatu realizowane w obszarze problematyki rodziny i dziecka, uwzględniając jednocześnie lokalne uwarunkowania.

2. Podstawy prawne Programu.

Działania podejmowane na rzecz organizacji pieczy zastępczej w mieście Włocławek są zgodne z przepisami zawartymi w następujących aktach prawnych:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997r. nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991r. nr 120, poz. 526 z późn. zm.),
- 3) Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 682 z późn. zm.),
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1111),
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U z 2019 r. poz. 1507),
- 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.),
- 7) Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 2134 z późn. zm.),
- 8) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2019r. poz.688 z późn. zm.),
- 9) Ustawa z 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2019r. poz.506 z późn. zm.),
- 10)Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. 2019r., poz.511).

Ponadto niniejszy program jest zgodny z dokumentami:

1. Oceną zasobów pomocy społecznej w mieście Włocławek za 2018 rok- przyjętą uchwałą Nr IX/67/2019 Rady Miasta Włocławek z dnia 23 kwietnia 2019 r.
2. Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, stanowiącą załącznik do uchwały Nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r.
3. Kujawsko-Pomorskim Programem Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 „Rodzina jest najważniejsza”- stanowiącym załącznik do uchwały Nr 26/902/14 Zarządu Województwa Kujawsko- Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2014 r.

3. Partnerzy programu.

Realizatorem „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021” jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku. W związku z koniecznością określenia i analizy potrzeb w zakresie pieczy zastępczej przed przystąpieniem do opracowania Programu, Ośrodek konsultował temat z instytucjami współpracującymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie oraz w zakresie rozwiązywania problemów związanych z rodzicielstwem zastępczym.

Partnerami w realizacji Programu są instytucje współpracujące z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, tj.: Sąd Rodzinny, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki oświatowe, rodziny zastępcze, Ośrodek Adopcyjny, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Straż Miejska, Komenda Miejska Policji, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego Urzędu Miasta Włocławek, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.

II. Rezultaty działań prowadzonych w Gminie Miasto Włocławek w latach 2016 -2018 w obszarze wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej.

1. Pomoc i wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu

Na podstawie analizy działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku oraz oceny realizacji programu w latach 2016-2018 stwierdzono, że trzyletni okres działań służb socjalnych oraz osób pracujących na rzecz rodziny i dziecka przyczynił się do poprawy warunków życia rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Wprowadzanie nowych metod pracy oraz innowacyjnych rozwiązań, które bezsprzecznie przyczyniły się do złagodzenia skutków zaistniałych negatywnych zjawisk występujących w środowisku.

Pracownicy socjalni byli organizatorami różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych poprzez realizację projektów socjalnych z wykorzystaniem środowiskowej metody pracy socjalnej Centrum Aktywności Lokalnej (CAL) – Organizowanie Społeczności Lokalnej (OSL). Wiele projektów miało charakter systematycznej pracy ze społecznościami lokalnymi oraz cyklicznie organizowanych spotkań integracyjnych promujących aktywność społeczną i poprawę funkcjonowania społecznego osób w środowisku zamieszkania.

Realizowane projekty z wykorzystaniem metody środowiskowej Modelu OSL oraz projekty socjalne miały pozytywny wpływ na integrację rodzin ze społecznością lokalną, promowały wartości rodziny i były przykładem dobrych praktyk służących wzmocnieniu rodziny naturalnej. Na poziomie lokalnym zadaniem pomocy społecznej było i jest nadal tworzenie godziwych warunków życia osób i rodzin niemogących samodzielnie funkcjonować, dotkniętych m.in. bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobociem, uzależnieniami, niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą.

Tabela nr 1. Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej

	2016	2017	2018
Bezrobocie	4918	4366	3513
Niepełnosprawność	1473	1443	1371
Długotrwała lub ciężka choroba	1409	1427	1396
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1192	1090	1094
Potrzeba ochrony macierzyństwa	290	246	334
Alkoholizm	363	363	327
Pozostałe (sieroctwo, bezdomność, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, zdarzenie losowe, sytuacja kryzysowa)	388	436	367

Źródło: Opracowanie własne.

Głównymi formami pomocy dla rodzin wielodzietnych i niepełnych były zasiłki okresowe oraz zasiłki celowe z przeznaczeniem na zakup żywności i pokrycie kosztów obiadów wydawanych w szkole i przedszkolu. Ponadto w ramach współpracy z PKPS i Caritas Diecezji Włocławskiej rodziny te objęte były pomocą w formie paczek żywnościowych. Ponadto od kwietnia 2016r. rodziny zostały objęte świadczeniem realizowanym przez MOPR w oparciu o Ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci w 2018r. ze świadczenia wychowawczego w wysokości 500zł skorzystało 5605 rodzin.

Poza udzielaniem wsparcia finansowego i rzeczowego pracownicy socjalni podejmowali szereg działań w ramach pracy socjalnej w celu pomocy osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskiwaniu zdolności do możliwie samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie podejmowali działania w zakresie szeroko pojętej pracy socjalnej, a w szczególności poprzez:

- pomoc rodzinom i osobom w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych,
- wsparcie i pomoc rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- akcje informacyjne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom,
- poradnictwo socjalne dla rodzin dysfunkcyjnych i zagrożonych wykluczeniem,
- ochronę, poprawę i promocję zdrowia,
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wraz z turystyką,
- informowanie klientów o przysługujących im prawach i uprawnieniach oraz pomoc w redagowaniu pism, kompletowaniu dokumentacji przy ubieganiu się osób o różnego rodzaju usługi i świadczenia,
- prowadzenie działań integracyjnych na rzecz osób wymagających pomocy,
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających pieczę zastępczą,
- wdrażanie kontraktów socjalnych jako skutecznej formy współpracy z osobami i rodzinami objętymi pomocą,
- kierowanie beneficjentów pomocy społecznej do uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez KIS i współpraca z tym ośrodkiem wsparcia,
- współpracę z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz klientów pomocy społecznej.

Działania w zakresie pracy socjalnej miały pozytywny wpływ na poprawę funkcjonowania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i przyczyniły się do zmniejszenia liczby osób i rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej.

Tabela nr 2. Liczba rodzin z dziećmi, w tym rodzin niepełnych w latach 2016 – 2018 objętych świadczeniami z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Rodziny ogółem	6978	6516	5757
Rodziny z dziećmi - ogółem	2117	1983	1416
Rodziny z 1 dzieckiem	1042	936	628
Rodziny z 2 dzieci	730	674	474
Rodziny z 3 dzieci	265	238	219
Rodziny z 4 dzieci	85	85	67
Rodziny z 5 dzieci	42	39	18
Rodziny z 6 dzieci	10	7	5
Rodziny z 7 i więcej dzieci	3	4	5
Rodziny niepełne - ogółem	1111	1023	731
Rodziny niepełne z 1 dzieckiem	605	561	403
Rodziny niepełne z 2 dzieci	320	298	199
Rodziny niepełne z 3 dzieci	115	102	87
Rodziny niepełne z 4 i więcej dzieci	71	62	42

Źródło: Opracowanie własne – dane MOPR – MRPiPS-03

Projekt „Włocławek – miasto aktywnych rodziców” zrealizowany został przez Gminę Miasto Włocławek/Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku w partnerstwie, na podstawie umowy ze Stowarzyszeniem Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych SUKCES. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 w ramach Osi

Priorytetowej 8 – Aktywni na rynku pracy, Działania: 8.4 Godzenie życia zawodowego i rodzinnego, Poddziałanie: 8.4.1 Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze.

Celem projektu było umożliwienie powrotu do pracy 7 kobiet (przebywających na urlopie macierzyńskim lub rodzicielskim) oraz zwiększenie zatrudnienia 11 kobiet (bez pracy, w tym osoby przebywające na urlopie wychowawczym) wyłączonych z rynku pracy w związku ze sprawowaniem opieki nad dziećmi do lat 3, z terenu miasta Włocławek, poprzez sfinansowanie opieki nad dziećmi do lat 3 oraz realizację działań aktywizacyjnych i szkoleniowych w terminie od 1 marca 2018 r. do 30 kwietnia 2019 r. Uczestniczkom projektu zostało zapewnione wsparcie w postaci pokrycia kosztów bieżącej opieki nad dzieckiem oraz działań aktywizacyjnych i szkoleniowych.

W ramach projektu zrealizowano następujące formy wsparcia:

- indywidualne doradztwo zawodowe – przygotowanie IPD – 11 osób,
- indywidualne poradnictwo psychologiczne – 7 osób,
- pośrednictwo pracy – 11 osób,
- kursy zawodowe w zawodzie: opiekunka dziecięca oraz pracownik biurowy – 11 osób.

Uczestniczkom kursu wypłacono stypendia szkoleniowe.

W wyniku uczestnictwa w projekcie spośród 11 kobiet 8 uczestniczek zaktywizowało się zawodowo i podjęło zatrudnienie, natomiast 7 uczestniczek powróciło do pracy po urlopie macierzyńskim lub rodzicielskim.

W 2018 r. na propozycję Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu MOPR wyraził zgodę na przystąpienie do przygotowania i realizacji partnerskiego projektu pn. „Aktywna Mama, aktywny Tata”. Realizacja projektu zaplanowana jest na okres od 1 kwietnia 2019 r. do 30 marca 2021r.

Głównym celem projektu jest wspieranie aktywizacji osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 w powrocie na rynek pracy poprzez finansowanie opieki nad dziećmi oraz działania aktywizacyjne, w tym szkoleniowe wspomagające proces powrotu na rynek pracy. Do zadań MOPR należeć będzie rekrutacja 100 uczestników projektu oraz wypłacanie refundacji kosztów opieki nad dziećmi do lat 3 dla osób uprawnionych. Działania aktywizacyjne prowadzone będą przez Powiatowy Urząd Pracy.

2. Wzmacnianie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez asystentów rodziny

Zadania w zakresie wsparcia rodziny i próby wyjścia z sytuacji kryzysowej. Zarówno funkcjonujący wcześniej, w tej Sekcji, Zespół Asysty Rodzinnej jak i powołana we wrześniu 2016r. Sekcja Asysty Rodzinnej prowadziła różnorodne działania naprawcze w rodzinach dotkniętych problemami związanymi z opieką nad małoletnimi.

Wykonując zadania na rzecz rodzin, asystenci współpracowali z poszczególnymi komórkami organizacyjnymi MOPR, a w szczególności z Osiedlowymi Sekcjami Pomocy Społecznej, Klubem Integracji Społecznej, Sekcją Wsparcia Rodziny i Rodzinnej Pieczy Zastępczej, specjalistami zatrudnionymi w projekcie „Rodzina w Centrum”, Klubem Integracji Społecznej. Znaczący wpływ na efekty działań miała również współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny i dziecka tj. Sądem Rodzinnym, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, służbą kuratorską, Urzędem Miasta, Powiatowym Urzędem Pracy, placówkami oświatowymi oraz służbą zdrowia.

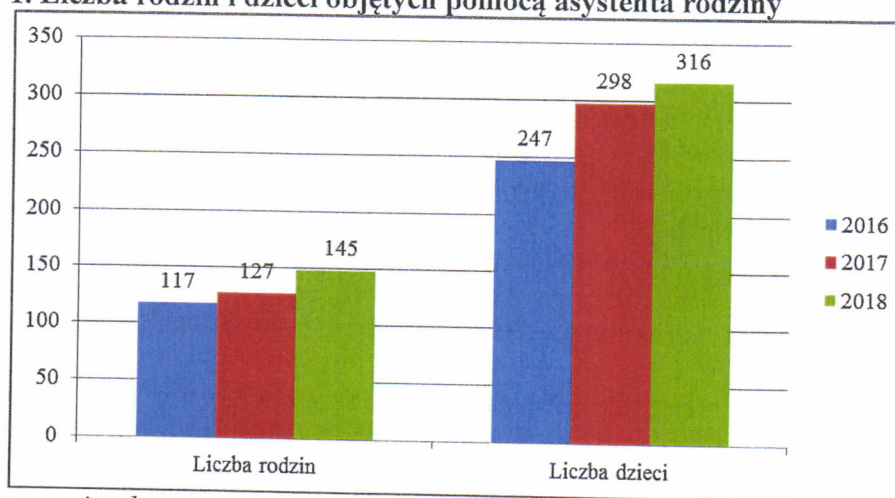

Tabela nr 3. Asystenci rodziny

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Liczba zatrudnionych asystentów	11	10	9
Liczba rodzin objętych pomocą asystenta, w tym liczba dzieci	117 247 dzieci	127 298 dzieci	145 316 dzieci
Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę	26	28	43
Liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziny	13	8	10

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 1. Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta rodziny

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując powyższą tabelę zauważalna jest tendencja malejąca w zakresie zatrudnienia asystentów rodziny natomiast wzrastająca w ilości rodzin objętych pomocą w formie asystentury.

Indywidualna pomoc oferowana przez asystentów rodzin służy rozwojowi kompetencji poszczególnych osób w rodzinie. Do zadań asystentów rodziny należy przede wszystkim towarzyszenie rodzinom dysfunkcyjnym we wprowadzaniu zmian w sposobie myślenia, zachowaniu oraz funkcjonowaniu w środowisku. Praca asystentów rodziny zadania polegają głównie na:

1. określeniu wspólnie z rodziną podstawowych problemów w niej występujących oraz zmotywowanie rodziny do współpracy i działań zmierzających do ich pokonania,
2. wspieraniu rodziny poprzez konsultacje i działania o charakterze edukacyjnym w zakresie prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi, dbania o zdrowie, gospodarowania budżetem domowym, pozyskiwanie usług na rzecz domu i rodziny,
3. motywowaniu do uzupełniania wykształcenia i podejmowania pracy w celu usamodzielniania się,
4. informowaniu rodziny o możliwościach skorzystania z pomocy różnych instytucji w zależności od potrzeb,
5. pomocy rodzinie w rozszerzeniu kontaktów, stymulowaniu podopiecznego do samodzielnego poszukiwania w swoim otoczeniu nowych możliwości,
6. prowadzeniu dokumentacji,
7. współpracy z pracownikiem socjalnym w zakresie podjętej pracy z rodziną i pomocy w rozwiązywaniu jej problemów,

8. monitorowaniu i wspieraniu procesu zmian i budowaniu aktywnej postawy członków rodziny.

W celu usprawnienia pracy asystentów rodziny organizowane są Zespoły Pomocy Rodzinie, w których udział biorą specjaliści i przedstawiciele instytucji działających na rzecz rodzin objętych asystą.

Działania asystenta rodziny polegały na pomocy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem jej mocnych stron i zasobów, przy wsparciu społeczności lokalnej oraz zasobów instytucjonalnych i zmierzały do tego, aby rodzina usamodzielniała się, a dzieci pozostały w środowisku rodzinnym zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój. W przeważającej części przypadków rodziny wymagały długotrwałego wsparcia, a szczególnie w uzasadnionych sytuacjach postępowania sądowego.

3. Poradnictwo specjalistyczne

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji mogły uzyskać pomoc od specjalistów zatrudnionych w Sekcji Specjalistycznej Pomocy Rodzinie i Interwencji Kryzysowej.

Z poradnictwa specjalistycznego korzystały przede wszystkim osoby dotknięte przemocą domową, ale również znajdujące się w innych trudnych sytuacjach kryzysowych borykające się z różnego rodzaju problemami np. sytuacja konfliktu małżeńskiego, konfliktu rodzinnego, finansowa, mieszkaniowa, problemy prawne, emocjonalne, zdrowotne, opiekuńczo wychowawcze, uzależnienia.

W ramach działalności Sekcji funkcjonuje Hostel mieszczący się w wynajętych pomieszczeniach Caritasu Diecezji Włocławskiej przy ul. Karnkowskiego 7.

W trakcie pobytu w hostelu zarówno przebywające w nim kobiety jak i ich dzieci, mogły korzystać z oferty sekcji: terapia psychologiczna, konsultacje prawne oraz pedagogiczne. Liczba miejsc hostelowych - 7 (w tym łóżeczko niemowlęce).

Zainteresowani uzyskaniem pomocy sprawcy przemocy mogli skorzystać z pomocy zatrudnionych psychologów, specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach spotkań indywidualnych.

Tabela nr 4. Wsparcie Sekcji Specjalistycznej Pomocy Rodzinie

Sekcja Specjalistycznej Pomocy Rodzinie i Interwencji Kryzysowej MOPR	2016 rok	2017 rok	2018 rok
Liczba środowisk objętych wieloaspektową pomocą specjalistyczną	427	362	354
Liczba udzielonych porad i konsultacji z zakresu poradnictwa psychologicznego	1127	972	1244
Liczba udzielonych porad i informacji przez pracownika socjalnego	609	441	250
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa prawnego	270	214	194
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa pedagogicznego	113	75	81
Liczba osób należących do grupy wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy	16	10	6
Liczba osób, które uzyskały schronienie w Hostel	18	14	1

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując powyższą tabelę zauważalna jest tendencja malejąca w liczbie środowisk objętych wieloaspektową pomocą specjalistyczną.

Specjalistyczna pomoc udzielana była w formie:

Pracy socjalnej - polegającej na pomocy w osobistym i społecznym usamodzielnianiu się i jest realizowana w ramach kontaktów interpersonalnych między pracownikiem socjalnym a osobami wspomaganymi.

Poradnictwa psychologicznego - realizowanego poprzez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii indywidualnej ambulatoryjnej oraz terapii w środowisku. Indywidualny kontakt z psychologiem ma na celu wspieranie emocjonalne w procesie „wychodzenia z przemocy”, poszerzenie wiedzy o zjawisku przemocy, psychoedukację (zajęcia dla rodziców dotyczące charakterystycznych problemów pojawiających się w poszczególnych fazach rozwoju dziecka ze szczególnym uwzględnieniem pomocy dziecku doświadczającemu przemocy, poszukiwaniu konstruktywnych rozwiązań zaistniałych trudności).

Poradnictwa prawnego - realizowanego poprzez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Poradnictwo to ma na celu informowanie o możliwościach prawnego rozwiązania problemu. Prawnik pomaga w sformułowaniu pism do urzędów i instytucji.

Poradnictwa pedagogicznego - obejmującego szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych.

W latach 2016 - 2018 realizowany był również Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.

Tabela nr 5. Program korekcyjno-edukacyjny

	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Liczba grup programu korekcyjno-edukacyjnego	1	1	2
Liczba uczestników rozpoczynających program	12	12	22
Liczba uczestników kończących program	10	9	17

Źródło: Opracowanie własne.

Jednym z głównych założeń programu korekcyjno-edukacyjnego była pomoc sprawcom w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację mającą na celu: uświadomienie sprawcy czym jest przemoc, uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich, rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe, opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy, nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji, naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych, naukę konstruktywnego wyrażania uczuć.

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Sekcja zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działają grupy robocze.

Do każdej grupy roboczej powoływany jest pracownik socjalny środowiskowy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, który na bieżąco analizuje potrzeby rodziny w środowisku oraz dzielnicowy KMP we Włocławku. W zależności od struktury i złożoności problemów w rodzinie skład grupy roboczej poszerzany jest o innych specjalistów tzn. pedagogów szkolnych, kuratorów, psychologów, asystentów rodziny, terapeutów uzależnień itp. Zatrudnieni w Sekcji Interwencji Kryzysowej pracownicy również uczestniczą w pracach grup roboczych.

Tabela nr 6. Zestawienie zbiorcze Niebieskie Karty za lata 2016 – 2018

Rok	ogółem	MOPR	Policja	Oświata	MKRPA	Ochrona zdrowia
2016	491	82	396	11	-	2
2017	445	66	368	11	-	-
2018	519	61	445	12	-	1

Źródło: Opracowanie własne.

Z analizy powyższego zestawienia wynika, że w roku 2018 nastąpił wzrost zakładanych Niebieskich Kart, natomiast zauważalne jest niewielkie zmniejszenie ilości Niebieskich Kart zakładanych przez MOPR. Najwięcej Niebieskich Kart zakładanych jest przez Policję w wyniku interwencji.

Kontynuowano działania na rzecz tworzenia systemu przeciwdziałania przemocy oraz dostosowania metod i form pomocy do zdiagnozowanych potrzeb społeczności lokalnej poprzez: stały kontakt z dzielnicowymi, kuratorami, pracownikami środowiskowymi MOPR, współpracę z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Prowadzone działania wspierające i pomocowe przyczyniły się do poprawy sytuacji rodzin i osób dotkniętych kryzysem. Z uwagi na fakt, że prace naprawcze zaistniałych sytuacji kryzysowych wymagają długofalowych działań planuje się kontynuację rozpoczętych prac i dalszy rozwój wprowadzania nowych metod mających na celu rozwiązywanie problemów rodziny.

W 2016r. w sprawach opiekuńczo-wychowawczych nadzorem kuratorów objęto 892 małoletnich, w 2017r. - 907 małoletnich, natomiast w 2018r. - 897 małoletnich z tego ok. 75% dzieci to mieszkańcy Włocławka.

Realizując procedury adopcyjne Ośrodek Adopcyjny podejmował działania związane z zapewnieniem pomocy psychologicznej kobietom w ciąży oraz pacjentkom oddziałów ginekologiczno-położniczych, które sygnalizowały zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu.

4. Środowiskowe formy pomocy dla dzieci i młodzieży

Jednym z zadań pomocy społecznej w zakresie środowiskowych form pomocy jest zapewnienie opieki dzieciom w placówkach wsparcia dziennego. Do najważniejszych zadań tych placówek tj. świetlic należy:

- wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej poprzez zapewnienie dzieciom z tych rodzin miejsc pobytu w placówce wsparcia dziennego,
- zapewnienie opieki i wychowania w czasie wolnym od zajęć szkolnych,
- zagospodarowanie czasu wolnego,
- stwarzanie optymalnych warunków do psychofizycznego i poznawczego rozwoju dziecka,
- udzielanie pomocy w pokonywaniu i rozwiązywaniu trudnych sytuacji szkolnych, rówieśniczych, osobistych i rodzinnych dziecka,
- minimalizowanie niedostatków wychowawczych, zaniechań środowiskowych oraz łagodzenie zaburzeń zachowania.

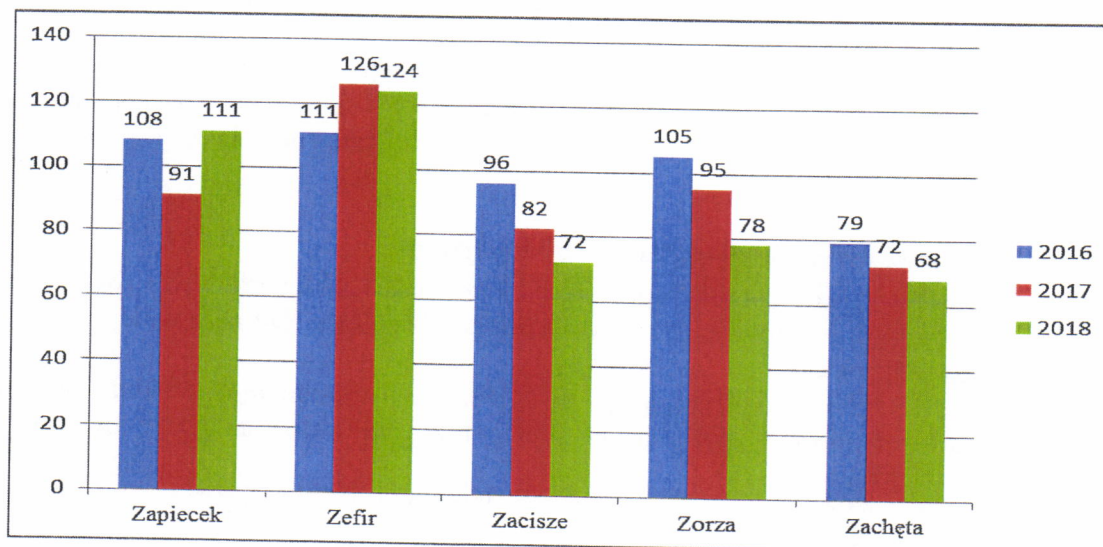

Tabela nr 7. Wykaz świetlic prowadzonych przez MOPR

placówka	Świetlica „Zapiecek” ul. 3 Maja 6	Świetlica „Zefir” ul. Kaliska 1	Świetlica „Zacisze” ul. Zakręt 8	Świetlica „Zorza” ul. Żytnia 58	Świetlica „Zachęta” ul. Wieniecka 42	Świetlice MOPR
Obszar działania	Śródmieście	Południe	Leopoldowo	K. Wielkiego	Zazamcze	razem
Rok rozpoczęcia działalności w strukturach MOPR	1994 r.	1997 r.	1999 r.	2000 r.	2008 r.	-
Typ placówki	opiekuńcza	opiekuńcza	opiekuńcza	opiekuńcza	opiekuńcza	opiekuńcze
Liczba miejsc regulaminowych*	60	30	60	35	40	225
Liczba dzieci korzystających z pobytu w 2016 r.	108	111	96	105	79	499
Liczba dzieci korzystających z pobytu w 2017 r.	91	126	82	95	72	466
Liczba dzieci korzystających z pobytu w 2018 r.	111	124	72	78	68	453

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 2. Liczba dzieci korzystających ze świetlic MOPR

Źródło: Opracowanie własne.

Pobyt w placówce wsparcia dziennego jest dobrowolny. Z oferty Świetlic mogą korzystać dzieci w wieku od 6 do 16 lat.

Rodzaje świadczonych usług:

- zapewnienie dziecku okresowej opieki i wychowania,
- rozpoznawanie trudności i problemów wychowawczych dziecka,
- pomoc w nauce,
- organizacja czasu wolnego, zabaw, zajęć sportowych oraz rozwój zainteresowań,
- prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych w zależności od potrzeb dziecka,

- f. organizowanie zajęć stałych, okresowych, okazjonalnych wynikających z potrzeb dzieci oraz środowiska lokalnego,
- g. zapewnienie posiłku,
- h. prowadzenie innych form pracy środowiskowej.

W latach 2016-2018 świetlice wspierając funkcję opiekuńczą rodziny zapewniały czasową opiekę i wychowanie dzieciom z rodzin z niewydolnych wychowawczo, posiadających ograniczoną władzę rodzicielską w tym, z problemem alkoholowym. Wychowankowie uczestniczący w zajęciach mieli zapewnioną pomoc w rozwiązywaniu problemów, z którymi się spotkali. Najczęściej były to niepowodzenia w szkole, konflikty rodzinne, problemy w nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych, problemy z samoakceptacją, czy samorealizacją.

W celu prawidłowej realizacji swoich zadań pracownicy Świetlic współpracują z rodzinami wychowanków, podmiotami, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (m. in. kuratorami sądowymi, nauczycielami i pedagogami szkolnymi). Organizują i koordynują działania w zakresie zapewnienia opieki i wychowania z wykorzystaniem działań środowiskowych w oparciu o metodę pracy środowiskowej CAL. Z pobytu w placówkach wsparcia dziennego mogą korzystać dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością.

W placówkach wsparcia dziennego na bieżąco prowadzone jest dożywianie dzieci w formie:

- kanapek przygotowanych przez Miejską Jadłodajnię „U Św. Antoniego”,
- napoi, słodyczy na wycieczki krajoznawczo-edukacyjne,
- kiełbasek i artykułów niezbędnych do przygotowania grilla,
- różnych deserów w postaci owoców, słodyczy, napojów, sałatek.

Podejmowane inicjatywy i przedsięwzięcia obejmowały działania w zakresie:

1. wypoczynku letniego i upowszechniania turystyki oraz krajoznawstwa w postaci turnusów kolonijnych, półkolonii dla dzieci i młodzieży, pikników oraz wycieczek,
2. udziału w projektach, akcjach, i inicjatywach promujących łączenie społeczności oraz potrzeby zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży oraz mieszkańców miasta,
3. upowszechniania korzystania z lokalnych zasobów i środowiska przyrodniczego głównie podczas organizowanych wycieczek,
4. nauki poszanowania tradycji, obyczajów i ciągłości kulturowej poprzez kultywowanie świąt, spotkań, wykonywanie dekoracji, organizowanie pogadanek i warsztatów itp.,
5. upowszechniania sportu poprzez uczestniczenie w różnorodnych konkursach, turniejach, zawodach itp.
6. rozwijania zainteresowań, uzdolnień, twórczego myślenia oraz wzbogacania posiadanej wiedzy,
7. nadrabiania zaległości i zaniedbań w sferze edukacyjnej poprzez pomoc w odrabianiu zadanych lekcji, monitorowanie wyników w nauce, motywowanie do codziennego, uważnego odrabiania zadań szkolnych, prowadzenie zajęcia wyrównawcze dla dzieci z największymi zaległościami i trudnościami w nauce.

III. Analiza działań w obszarze pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek w latach 2016 -2018 oraz potrzeby w tym zakresie na lata 2019-2021

• Rodzinna piecza zastępcza

Organizacja zadań związanych z zapewnieniem pieczy zastępczej dzieciom, które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych, należy do zadań własnych powiatu. Bezpośrednim realizatorem ustawowych zadań jest organizator pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 76 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190.” W mieście Włocławek na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej Prezydent wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie - Zarządzenie nr 240/2011 Prezydenta Miasta Włocławek z dnia 10 listopada 2011r.

W strukturach organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Dziale Wsparcia Społecznego funkcjonuje Sekcja Wsparcia Rodziny i Rodzinnej Pieczy Zastępczej, w skład której wchodzi Zespół ds. Pieczy Zastępczej realizujący zadania związane z organizacją i funkcjonowaniem rodzinnej pieczy zastępczej. Wymienione w powołanej ustawie zadania obejmują:

- nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej i rodzinnego domu dziecka,
- kwalifikację kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych, podnoszących ich kwalifikacje,
- zapewnienie rodzinom pomocy i wsparcia,
- organizowanie pomocy wolontariuszy,
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy prawnej,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej,
- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami, szkołami, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi,
- sporządzanie corocznych sprawozdań z efektów pracy.

Na przestrzeni trzech lat organizacja rodzinnej pieczy zastępczej przebiegała w sposób prawidłowy zgodnie z polityką społeczną Gminy Miasta Włocławek. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku realizował zadania wynikające z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. zgodnie z planami finansowymi zawartymi w budżecie określonym na dany rok kalendarzowy,

harmonogramem działań i potrzebami związanymi z rodzicielstwem zastępczym oraz koniecznością zabezpieczenia dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych rodzinnej pieczy zastępczej.

Priorytetem było wsparcie rodziców, opiekunów prawnych i pomoc rodzinie, w myśl którego wszelkie działania podejmowane w interesie dziecka mają służyć jego dobru i bezpieczeństwu, uwzględniając podmiotowość dziecka oraz jego prawo do wychowania w rodzinie.

Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze.

Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej w okresie trzech lat przeprowadzał szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i spokrewnione. Dzięki własnej kadrze trenerskiej dostęp kandydatów do szkoleń był łatwiejszy, a sam proces szkoleniowy przebiegał sprawnie i był okazją do lepszego poznania kandydatów. Pozwoliło to kompleksowo zdiagnozować kandydatów, a także wykluczyć spośród kandydatów osoby, które nie posiadają odpowiednich predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Szkolenie prowadzili pracownicy Zespołu, licencjonowani trenerzy programu „PRIDE”. Szkolenia prowadzone były metodą warsztatową i obejmowały: sesje grupowe tj. 12 spotkań, indywidualne spotkania z trenerami w domu kandydatów oraz kończące szkolenie spotkanie decyzyjne. Łączna ilość godzin szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe wyniosła - 65.

W roku 2016 zostało przeszkolonych 6 kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe oraz 13 kandydatów na rodziny spokrewnione. Ponadto zorganizowano szkolenia dla rodzin zastępczych, w których uczestniczyło 10 osób.

W 2017r. zostało przeszkolonych 11 osób: 5 ukończyło szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, 6 osoba dla kandydatów na rodziny spokrewnione. Ponadto 40 rodzin uczestniczyło w cyklu szkoleń dla rodzin zastępczych.

W 2018r. szkolenie ukończyło 15 osób, w tym: 3 dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, 10 osób na rodziny zastępcze spokrewnione oraz 2 osoby dla kandydatów na rodziny zawodowe. Ponadto 30 osób uczestniczyło w cyklu szkoleń dla rodzin zastępczych. Zakres szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych obejmował profilaktykę uzależnień, sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych, budowanie prawidłowych relacji między dziećmi a rodzicami.

Oferta szkoleniowa w latach 2016 - 2018 r. była skierowana również do dzieci wychowujących się w rodzinach zastępczych oraz ich opiekunów.

Rodziny i dzieci, u których wystąpiły różnego rodzaju trudności, zostały objęte wsparciem i poradnictwem specjalistycznym. Działania te były realizowane na bieżąco przez psychologa zatrudnionego w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz specjalistów zatrudnionych w projekcie „Rodzina w Centrum”. Na bieżąco dokonywano oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, a informacje i wnioski zostały przekazane do Sądu Rejonowego we Włocławku.

W 2016 roku opieką psychologiczną było objętych 38 rodzin zastępczych - w tym: 34 dzieci z rodzin zastępczych. Ogółem udzielono 350 porad.

Na posiedzeniach Zespołu omówiono sprawy 163 dzieci i wydano 280 opinii dotyczących sytuacji małoletnich.

W 2017 roku udzielono łącznie 179 porad psychologicznych, z których skorzystało 29 rodzin zastępczych, w tym: 23 dzieci wychowujących się w rodzinach.

Na posiedzeniach Zespołu omówiono sytuację 134 dzieci i dokonano 264 ocen dotyczących sytuacji małoletnich.

W 2018 roku psycholog objął opieką 38 rodzin, w tym 37 dzieci. Ogółem udzielił 226 porad.

Na posiedzeniach Zespołu omówiono sytuację 123 dzieci i dokonano 246 opinii dotyczących sytuacji małoletnich.

W okresie objętym programem funkcjonowały rodziny spokrewnione, niezawodowe i zawodowe oraz rodzinne domy dziecka.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzy najbliższa rodzina dziecka, tj. dziadkowie bądź rodzeństwo. Rodzinę niezawodową mogą stanowić dalsi krewni bądź osoby niespokrewnione z dzieckiem. Rodzina zawodowa to forma opieki nad dzieckiem, która charakteryzuje się tym, iż opiekę nad małoletnim przejmuje rodzina niespokrewniona z dzieckiem, a rodzic zastępczy otrzymuje wynagrodzenie za pełnienie swojej funkcji.

Zawodowa rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego sprawuje opiekę nad dziećmi do chwili uregulowania ich sytuacji. Czas ten nie powinien być dłuższy niż 4 miesiące. W wyjątkowych przypadkach okres pobytu dzieci w pogotowiu rodzinnym może zostać wydłużony do 8 miesięcy.

Rodzinny dom dziecka to forma pieczy zastępczej, w której jednorazowo może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci.

Dziecko przebywające w rodzinie zastępczej ma prawo do kontaktów z rodzicami w celu podtrzymania więzi rodzinnych (chyba, że Sąd postanowi inaczej). Rodzic biologiczny ma obowiązek alimentacji na rzecz dziecka.

Umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowienia Sądu Rodzinnego oraz w wyjątkowej sytuacji na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka.

Rodzinom zastępczym na bieżąco udzielano pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania dzieci. Wysokość comiesięcznego świadczenia wynosiła 660 zł dla dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 1000 zł dla dziecka umieszczonego w rodzinie zawodowej, niezawodowej i rodzinnym domu dziecka. Od 2018r. kwota świadczeń uległa zmianie i wynosiła odpowiednio: 694 zł i 1052 zł.

Rodziny zastępcze objęte zostały dodatkową formą pomocy:

- jednorazową na pokrycie potrzeb przyjmowanego dziecka,
- dofinansowaniem do wypoczynku poza miejscem zamieszkania,
- rodzinny dom dziecka i rodziny zawodowe otrzymały środki na utrzymanie lokalu,
- rodziny wychowujące niepełnosprawne dziecko otrzymały z tego tytułu dodatek.

Dla dzieci, które pozostały na zasadach określonych w dotychczasowych przepisach tj. ustawy o pomocy społecznej pomoc realizowano przyjmując do wyliczenia świadczenia podstawę 1647 zł. W oparciu o wprowadzone zmiany w przepisach od 1 kwietnia 2016r. wszystkie dzieci będące w rodzinnej pieczy zastępczej zostały objęte dodatkiem wychowawczym w wys. 500 zł miesięcznie.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” MOPR przyznał jednorazowe świadczenie w wys. 300 zł na każde dziecko w związku z rozpoczęciem roku szkolnego 2018/2019 dla:

- 121 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej,
- 14 dzieci przebywających w niepublicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 7 osób usamodzielnianych.

Tabela nr 8. Zestawienie poszczególnych form rodzinnej pieczy zastępczej

2016r.	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodzinny Dom Dziecka	Razem
Liczba rodzin	96	40	2	1	139
Liczba dzieci	117	50	6	7	180
w tym nowe					
Liczba rodzin	7	5	-	-	12
Liczba dzieci	8	6	-	1	15

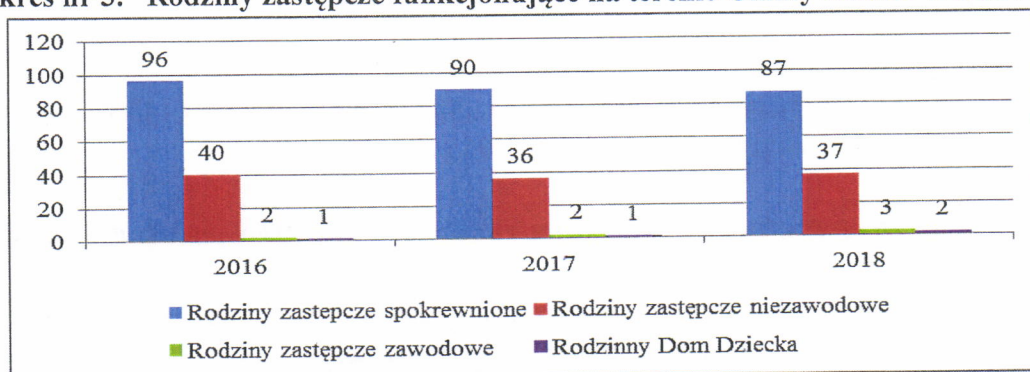

2017r.	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodzinny Dom Dziecka	Razem
Liczba rodzin	90	36	2	1	129
Liczba dzieci	115	47	6	8	176
w tym nowe					
Liczba rodzin	5	2	-	-	7
Liczba dzieci	10	1	1	1	13
2018r.	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodzinny Dom Dziecka	Razem
Liczba rodzin	87	37	3	2	129
Liczba dzieci	109	43	10	12	170*
w tym nowe					
Liczba rodzin	6	4	-	-	10
Liczba dzieci	7	6	-	1	14

*rodzinny dom dziecka został przekształcony w rodzinę zastępczą zawodową w związku z tym 4 dzieci nie zostało wykazane w dwóch formach pieczy.

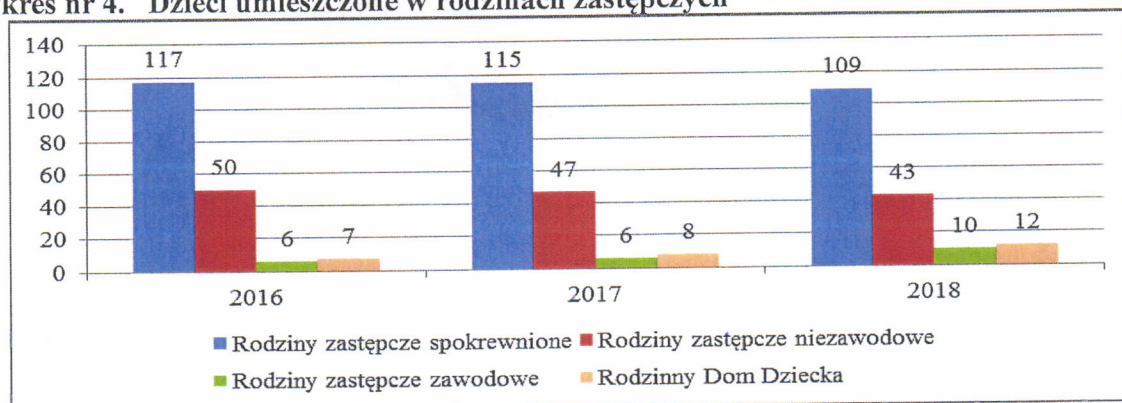
Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 3. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Gminy Miasto Włocławek

Źródło: Opracowanie własne.

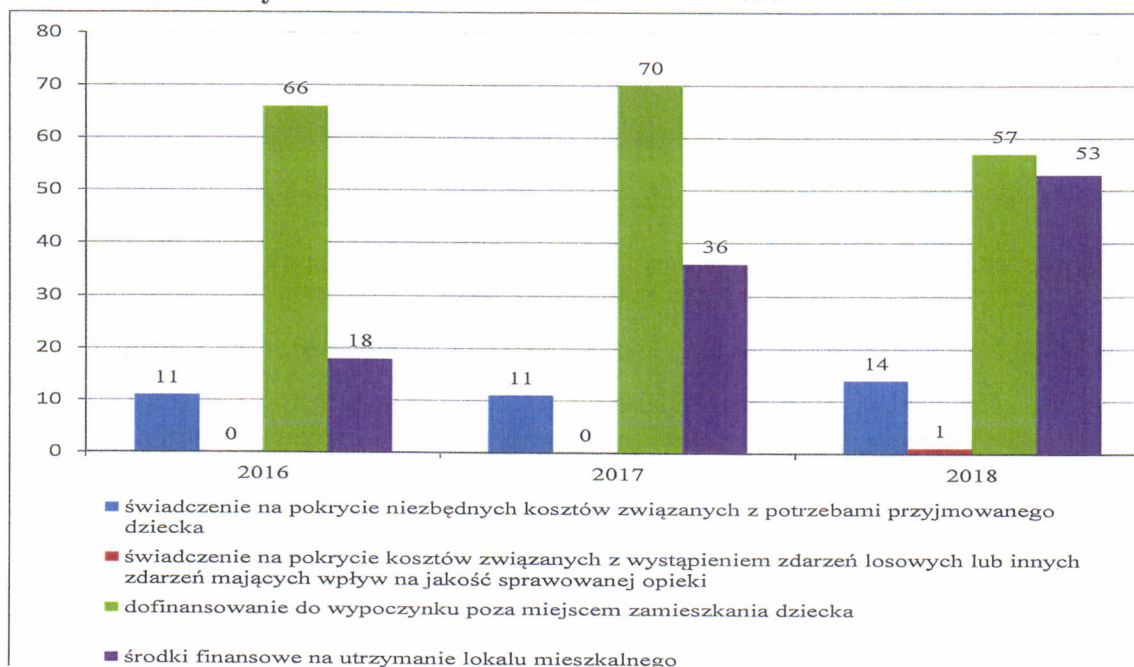
Wykres nr 4. Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych

Źródło: Opracowanie własne.

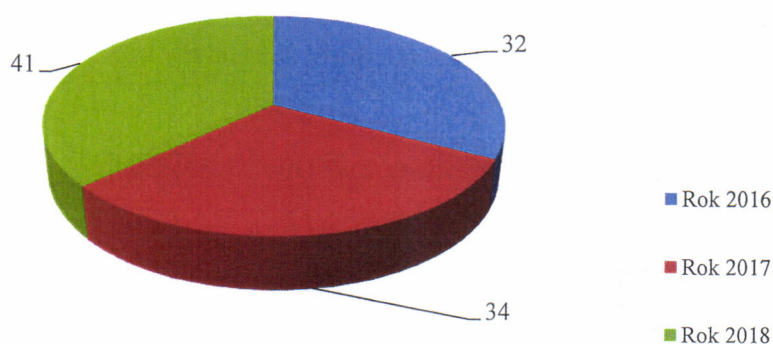
Oceniając powyższe należy stwierdzić, że od 2016r. liczba rodzin zastępczych oraz umieszczonych w nich dzieci zmniejszyła się i od tego okresu kształtuje się na zbliżonym poziomie. Powyższe jest uwarunkowane przede wszystkim małą liczbą osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz mniejszą liczbą spraw dot. pieczy zastępczej prowadzoną przez Sąd Rodzinny.

Wykres Nr 5. Liczba przyznanych świadczeń fakultatywnych dla rodzin zastępczych na terenie Gminy Miasto Włocławek w latach 2016-2018

W latach 2016-2018 dzieci z miasta Włocławek zostały umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.

Wykres Nr 6. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne.

Jednym z zadań wynikających z powołanej ustawy jest promowanie idei rodzicielstwa zastępczego i pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze.

Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego odbywało się poprzez reklamy, ulotki i plakaty promujące wychowanie w rodzinnej pieczy zastępczej, informacje prasowe, na stronach

internetowych MOPR i wrocławskich portali informacyjnych. Budowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego wśród mieszkańców miasta odbywało się za pomocą audycji radiowych i telewizyjnych. Celem tych programów, w których oprócz przedstawicieli Ośrodka uczestniczyli opiekunowie zastępczy, było podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzicielstwie zastępczym i pozyskanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze.

W 2016r. zorganizowano spotkanie z mieszkańcami miasta w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej, którego celem obok promocji pieczy zastępczej było zwiększenie świadomości społeczności na temat rodzinnej pieczy zastępczej. W tym samym roku Dzień Rodzicielstwa Zastępczego był okazją do zorganizowania w Wojewódzkim Ośrodku Ruchu Drogowego zajęć integracyjnych i edukacyjnych dla dzieci z rodzin zastępczych. Również z tej okazji w siedzibie Urzędu Miasta we Wrocławku, wzorem lat ubiegłych organizowany był punkt informacyjny, w którym pracownicy Zespołu ds. Pieczy Zastępczej udzielali mieszkańcom miasta szczegółowych informacji związanych z tworzeniem rodzin zastępczych, warunków, jakie muszą spełnić kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz niezbędnych szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.

W 2017r. spotkanie edukacyjne i promujące pieczę rodzinną zorganizowano w siedzibie Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej.

W 2018r. informacje o potrzebach i zasadności tworzenia rodzinnej pieczy zastępczej zostały przekazane do wszystkich wrocławskich parafii oraz filii Miejskiej Biblioteki Publicznej. Ważnym wydarzeniem było spotkanie z rodzinami i dziećmi wychowującymi się w rodzinach zastępczych w Teatrze Impresaryjnym we Wrocławku. Podczas uroczystości rodziny szczególnie wyróżniające się w pełnieniu swoich funkcji otrzymały listy gratulacyjne, a dzieci nagrody i wyróżnienia za uczestnictwo w konkursie plastycznym „Moje marzenia”. Podobny cel przyświecał zorganizowanym każdego roku „Zabawom choinkowym” z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla dzieci z rodzin zastępczych i ich opiekunów.

Rodzinie zastępczej, na jej wniosek, może zostać przyznany koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań koordynatora należy udzielanie wszelkiej pomocy rodzinie zastępczej w realizacji obowiązków wynikających z pieczy zastępczej.

Tabela nr 9. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
wkład własny	18 274,39 zł	23 133,40 zł	33 227,91
Kwota dotacji	15 650,69 zł	26 140,00 zł	34 626,00 zł

Źródło: Opracowanie własne.

Zatrudnieni w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej specjaliści oraz koordynatorzy realizowali zadania związane z organizacją pieczy zastępczej, zapewnieniem czasowej opieki dzieciom, które nie mogą wychowywać się w rodzinach naturalnych oraz działania pomocowe w rodzinach zastępczych mające na celu prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Pracownicy Zespołu monitorowali na bieżąco sytuację dziecka w rodzinie zastępczej oraz wspomagali na co dzień rodziny zastępcze w rozwiązywaniu sytuacji problemowych. Podejmowane we współpracy z innymi instytucjami tj. sądami, placówkami oświatowymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, policją i ośrodkiem adopcyjnym, działania były nakierowane na stworzenie optymalnych warunków wychowania i rozwoju małoletnich w rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku dzieci z uregulowaną sytuacją prawną podejmowane były niezwłoczne działania w kierunku przysposobienia.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Dzieci, dla których nie można pozyskać miejsca w rodzinach zastępczych, obejmuje się pomocą w formie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Piecza instytucjonalna prowadzona jest przez:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze wypełniają bardzo ważną rolę w procesie opieki i wychowania dziecka, któremu należy zabezpieczyć miejsce poza rodziną naturalną. Zapewniają dziecku opiekę i wychowanie, zaspakajają potrzeby dziecka pod względem rozwojowym, zdrowotnym, emocjonalnym, bytowym, społecznym i religijnym.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona w formie:

- placówki socjalizacyjnej,
- placówki interwencyjnej,
- placówki specjalistyczno-terapeutycznej,
- placówki rodzinnej.

Do najczęstszych przyczyn umieszczenia małoletnich z terenu Gminy Miasto Włocławek w placówkach opiekuńczo-wychowawczych należą:

- uzależnienie rodziców od alkoholu,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- przemoc w rodzinie,
- niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców.

Zabezpieczenie potrzeb, w okresie trwania programu, odnośnie umieszczenia dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w mieście Włocławek było możliwe dzięki działalności sześciu, a od listopada 2018r. siedmiu placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Należy zaznaczyć, że rozpoczęty w 2017r. proces deinstytucjonalizacji skutkowało co prawda zwiększeniem liczby placówek, jednakże zmniejszeniu uległa liczba miejsc w placówkach ze 116 miejsc na 105 miejsc.

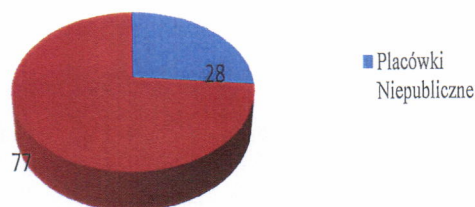
Wybudowanie nowych obiektów i modernizacja dotychczasowych placówek oraz wprowadzenie standardów poniżej 30 miejsc znacznie poprawiło komfort pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zmianie uległ również rodzaj placówek opiekuńczo-wychowawczych. Utworzenie dwóch placówek łączących typy interwencyjny, socjalizacyjny i specjalistyczno-terapeutyczny jest nowym rozwiązaniem pozwalającym zabezpieczyć opiekę w różnych sytuacjach, a szczególnie ważnym jest możliwość zapewnienia opieki małym dzieciom wymagającym specjalistycznej opieki i zabiegów terapeutycznych. Na koniec 2018r. liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przedstawiała się następująco:

1. Centrum Opieki nad Dzieckiem – trzy placówki - łącznie 42 miejsca
2. Placówka Opiekuńczo-wychowawcza „Maluch” - 21 miejsc
3. Placówka Opiekuńczo-wychowawcza „Calineczka” - 14 miejsc
4. Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka” - 14 miejsc
5. Dom Dziecka im. Ks. Bp. W. Owczarka Caritas Diecezji Włocławskiej - 14 miejsc.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Maluch” zapewnia opiekę i wychowanie 27 dzieciom do siódmego roku życia. Ponadto posiada 3 miejsca interwencyjne. Placówka świadczy pomoc dla dzieci najmłodszych z terenu naszego miasta, których rodzice często nie przejawiają chęci sprawowania nad nimi opieki. Dzieci te, po uregulowaniu sytuacji prawnej mają szansę na umieszczenie w rodzinie adopcyjnej. Dzięki działaniom podejmowanym przez pracowników Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Maluch” oraz współpracy z Sądem Rodzinnym i Ośrodkiem Adopcyjnym we Włocławku, dla 17 dzieci z Włocławka w latach 2016-2018 znalazło się miejsce w rodzinach adopcyjnych.

Wykres nr 7. Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych we Włocławku

Źródło: Opracowanie własne.

Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka” to placówka niepubliczna dla dziewcząt, prowadzona przez Zgromadzenie Zakonne Córek Najczystszej Serca Najświętszej Maryi Panny z siedzibą w Nowym Mieście nad Pilicą. Zapewnia miejsce pobytu dla 14 dziewcząt. Realizuje pracę w zakresie zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, edukacyjnych i zdrowotnych małoletnich wychowanków.

Dom Dziecka im. Ks. Bp. W. Owczarka Caritas Diecezji Włocławskiej jest placówką niepubliczną, która zapewnia opiekę i wychowanie dla 14 dzieci. Jest to najmniejsza placówka w naszym mieście, która spełnia docelowo standardy wynikające z przepisów.

W 2018r. w 6 placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Gminy Miasto Włocławek przebywało łącznie 131 dzieci.

W sytuacji umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy ponosi wydatki na jego utrzymanie. W oparciu o zawarte porozumienia Gmina Miasto Włocławek ponosiła wydatki związane z pobytem dzieci w placówkach funkcjonujących na terenie innych powiatów.

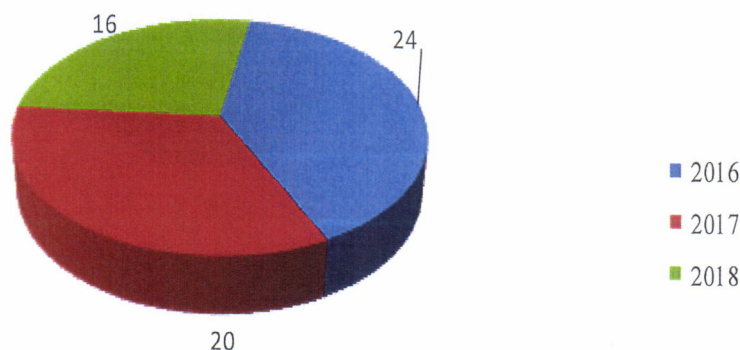
Tabela nr 10. Kierowanie do placówek opiekuńczo - wychowawczych

Dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2016	2017	2018
Dzieci przebywające w placówkach	164	144	131
Dzieci umieszczone w placówkach (Postanowienia Sądu Rejonowego, interwencje)	56	41	34

Z przedstawionych danych liczba postanowień Sądu o umieszczeniu dzieci w instytucjonalnych formach opieki wynika, że liczba dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej znacząco zmniejszyła się. Nadal największym wyzwaniem jest zorganizowanie pieczy zastępczej dla najmłodszych w wieku do 7 roku życia. Brak funkcjonowania Ośrodka Preadopcyjnego na terenie naszego województwa oraz brak kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze powoduje konieczność poszukiwania miejsc w rodzinach zastępczych poza terenem naszego miasta.

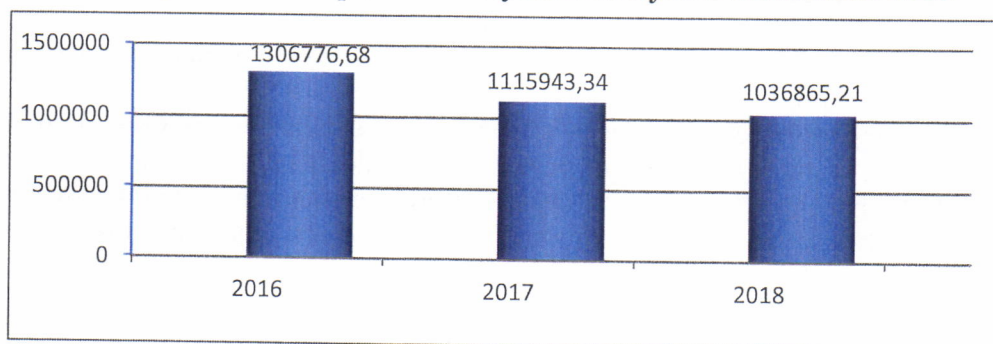

Wykres nr 8. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres nr 9. Koszty poniesione przez Gminę Miasto Włocławek za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne.

3. Usamodzielnienie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przygotowani są do życiowego usamodzielnienia już przed osiągnięciem pełnoletności w czasie pobytu w pieczy. W tym celu sporządzany jest Indywidualny Program Usamodzielnienia, na podstawie którego określone są cele i założenia jakie wychowanek zamierza osiągnąć, a także formy wsparcia które może otrzymać po opuszczeniu pieczy zastępczej.

Proces usamodzielnienia powinien zakończyć się pozyskaniem umiejętności związanymi z funkcjonowaniem oraz pełnieniem ról na gruncie społecznym i zawodowym oraz uzyskaniem przez wychowanika zdolności do samodzielnego życia w społeczeństwie. Aby ułatwić ten proces przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. przewidują wsparcie w tym zakresie poprzez przyznanie pomocy na:

- a) kontynuowanie nauki,
- b) usamodzielnienie,
- c) zagospodarowanie.

Tabela nr 11. Pomoc w usamodzielnieniu się wychowanków z pieczy zastępczej w latach 2016-2018

Usamodzielnianie w latach	2016	2017	2018
	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób
Rodzinna piecza zastępcza			
Pomoc na kontynuowanie nauki	70	61	56
Pomoc na zagospodarowanie	7	12	10
Pomoc na usamodzielnienie	10	15	10
Instytucjonalna piecza zastępcza			
Pomoc na kontynuowanie nauki	44	45	44
Pomoc na zagospodarowanie	9	11	10
Pomoc na usamodzielnienie	7	11	16

Źródło: Opracowanie własne.

Z analizy danych wynika, że w 2016r. nastąpił znaczący wzrost usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej objętych pomocą w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W dalszym ciągu usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej korzystają również ze świadczeń w oparciu o ustawę o pomocy społecznej.

W ramach usamodzielnienia udziela się także pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną. Z informacji pozyskanej od pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej wynika, iż w 2016r. 8 osób uzyskało mieszkania, w których zamieszkało 11 wychowanków (2 rodzeństwa), natomiast w kolejnych latach 2017r. – 6 wychowanków i w 2018r. - 7 wychowanków otrzymało lokal mieszkalny z zasobów miasta. W okresie trzech lat wnioski o umieszczenie w mieszkaniu chronionym, będącym w zasobach MOPR złożyło 3 wychowanków. W latach objętych oceną łącznie 7 pełnoletnich wychowanków skorzystało z pobytu w mieszkaniach chronionych.

Tabela nr 12. Zmiana szkoły lub przerwanie nauki przez usamodzielnianych wychowanków

Rodzaj pieczy	2016	2017	2018
rodzinna	14	6	15
instytucjonalna	9	7	12

Źródło: Opracowanie własne.

Należy również zauważyć, że wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej zdecydowanie częściej podejmują decyzję o zdobyciu wyższego wykształcenia.

Tabela nr 13. Usamodzielniani podejmujący naukę na studiach wyższych

Rodzaj pieczy	2016	2017	2018
rodzinna	12	18	9
instytucjonalna	1	1	2

Źródło: Opracowanie własne.

Praca z osobami usamodzielnianymi, wspieranie wychowanków w realizacji założeń Indywidualnego Programu Usamodzielnienia nasuwa wnioski, iż środki na kontynuowanie nauki są w dużej mierze przez wychowanków postrzegane jako jedyne i stałe źródło dochodu,

a motywacją do podejmowania i kontynuowania nauki nie jest zdobycie wykształcenia, ale gwarancja otrzymania świadczenia pieniężnego. Wychowankom brakuje zaangażowania w proces edukacyjny, co przyczynia się bezpośrednio do kolejnej zmiany szkoły lub do przerwania nauki. Przy czym należy zauważyć, że wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej mają większą motywację do zdobycia wykształcenia i rzadziej przerywają naukę.

IV. Cele i kierunki działań „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019 – 2021”

1. Charakterystyka miasta i demografia

Włocławek to miasto powiatowe, trzecie co do wielkości województwa kujawsko-pomorskiego o powierzchni 84,32 km², położone na lewym brzegu Wisły.¹ Miasto graniczy z gminami: Włocławek, Brześć Kujawski, Lubanie, Bobrowniki, Fabianki oraz Dobrzyń nad Wisłą. Miasto Włocławek według stanu na dzień 30.06.2018 r. liczyło 111 319 mieszkańców. w tym 52.440 mężczyzn i 58.879 kobiet².

Procesy przekształceniowe lat 90. przyniosły zmiany między innymi w sektorze gospodarki przemysłowej. Likwidacja wielu zakładów pracy doprowadziła do pogłębienia się zjawiska bezrobocia, a to z kolei bezpośrednio wpłynęło na pogorszenie sytuacji materialnej osób i rodzin. W 2017r. stopa bezrobocia wynosiła we Włocławku 13,4% na tle 10,1% bezrobocia w naszym województwie³. Na sytuację społeczno-ekonomiczną Włocławka znaczący wpływ ma systematyczny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oraz ujemny przyrost naturalny⁴. Według danych GUS wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w 2016 roku wynosił 38,0, a w 2017r. 40,1.

Zmiany demograficzne związane ze starzeniem się mieszkańców miasta oraz systematyczne zmniejszenie się populacji młodych osób skłaniają do zwrócenia szczególnej uwagi na prace z rodziną, stwarzając jej warunki do bezpieczeństwa socjalnego i samodzielnego wychowywania dzieci. Łagodzeniem skutków trudnej sytuacji osób i rodzin zajmują się przede wszystkim służby socjalne. W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie we Włocławku pracuje 59 pracowników socjalnych, którzy bezpośrednio w środowisku rodzinnym i lokalnym wspierają osoby potrzebujące pomocy.

2. Zasoby Gminy Miasta Włocławek w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej

Zasoby instytucjonalne

1. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie Włocławek ul. Ogniowa 8/10, tel. 54/423-23-00,
  - a) Sekcja Wsparcia Rodziny i Rodzinnej Pieczy Zastępczej ul. Żytnia 58; tel. 54/411-60-07,
  - b) Sekcja Specjalistycznej Pomocy Rodzinie i Interwencji Kryzysowej Włocławek ul. Ogniowa 8/10 tel. 54/423-23-52, ul. Żytnia 58 tel. 54/413-50-96,
  - c) Osiedlowe Sekcje Pomocy Społecznej MOPR:
    - Osiedlowa Sekcja Pomocy Społecznej Nr 1 „Śródmieście”, Włocławek, ul. Ogniowa 8/10, tel. 54/423-23-65; filia „Zawiśle”, Włocławek, ul. Grodzka 2,
    - Osiedlowa Sekcja Pomocy Społecznej Nr 2 „Zazamcze”, Włocławek, ul. Wieniecka 42, tel. 54/411-19-60,
    - Osiedlowa Sekcja Pomocy Społecznej Nr 3 „Wschód”, Włocławek, ul. Żytnia 58, tel. 54/412-23-83,

¹ Źródło: www.wloclawek.pl

² Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej w mieście Włocławek za 2018 rok

³ Źródło: <http://wloclawek.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>

⁴ Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek na lata 2016-2020

- Osiedlowa Sekcja Pomocy Społecznej Nr 4 „Południe”, Włocławek, ul. Kaliska 7, tel. 54/413-34-60; filia „Michelin” Włocławek, ul. Kościelna 2, tel. 54/413-23-41.
- d) Klub Integracji Społecznej Włocławek, ul. Okrzei 61 tel. 54/411-04-37
- e) Placówki wsparcia dziennego :
  - Świetlica „Zachęta”, Włocławek, ul. Wieniecka 42, tel. 54/411-03-94,
  - Świetlica „Zacisze”, Włocławek, ul. Zakręt 8, tel. 609-986-644,
  - Świetlica „Zapiecek”, Włocławek, ul. 3 Maja 6, tel. 54/411-23-15,
  - Świetlica „Zefir”, Włocławek, ul. Kaliska 7, tel. 54/411-62-61,
  - Świetlica „Zorza”, Włocławek, ul. Żytnia 58, tel. 54/413-54-41.
- 2. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze:
  - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza nr 1 „Maluch”, Włocławek, ul. Sielska 3,
  - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza nr 2 „Calineczka”, Włocławek, ul. Sielska 3, tel. 54/236-12-62,
  - Centrum Opieki nad Dzieckiem:
    - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza nr 3 Włocławek ul. Jasna 5 tel. 793196999
    - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza nr 4 Włocławek ul. Jasna 5 tel. 576496999
    - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza nr 5 Włocławek, ul. Żytnia 55, tel. 54/233-82-64,
  - Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka”, Włocławek, ul. Pszczela 20, tel. 54/235-52-60,
  - Dom Dziecka „Caritas” Diecezji Włocławskiej, Włocławek, ul. Leśna 2 A, tel. 54/233-00-60.
- 3. Urząd Miasta Włocławek – Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego, ul. Kościuszki 12 tel. 54/414 40 00
- 4. Zakład Aktywności Zawodowej Włocławek, ul. Łęgska 20 tel. 54/426 99 80
- 5. Komenda Miejska Policji, Włocławek, ul. Okrężna 25, tel.: 997, 112, 54/414-54-48
- 6. Miejski Zespół Opieki Zdrowotnej, Włocławek ul. Kilińskiego 16, tel.: 54/231-10-62,
- 7. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Włocławek, ul. Wojska Polskiego 27, tel.: 54/232-59-18.
- 8. Sąd Rejonowy, Włocławek, ul. Kilińskiego 20, tel.: 54/422-26-00,
- 9. Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Toruniu ul. Janiny Bartkiewiczówny 93 tel.: 56/657-14-60
- 10. Kujawsko-Pomorski Ośrodek Adopcyjny w Toruniu Oddział we Włocławku, ul. Bechiego 2 87-800 Włocławek tel./fax. 54/236-59-89
- 11. Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy – Wydział Polityki Społecznej, ul. Jagiellońska 3 tel. 52/349 79 13
- 12. Podmioty gospodarcze, organizacje, fundacje i stowarzyszenia:
  - Fundacja „Samotna Mama”, Włocławek, ul. Okrężna 21, tel.: 54/231-91-70 – w zakresie poradnictwa prawnego oraz pomocy finansowej,
  - Biuro dla Obywatela, Włocławek, ul. Przedmiejska 5, tel.: 800-110-062 – w zakresie poradnictwa prawnego,
  - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Włocławek, ul. Kaliska 1, tel.: 54/411-99-86 - w zakresie edukacji.
- 3. **Potrzeby w zakresie rozwoju pieczy zastępczej**
  - pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowych rodzin zastępczych,
  - zwiększenie liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
  - systematyczne zwiększenie liczby zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych,
  - utworzenie rodzinnego domu dziecka,

- podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka,
- organizowanie grup wsparcia dla dzieci i rodzin zastępczych,
- umocnienie roli rodziny naturalnej w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- aktywizowanie społeczności lokalnej na rzecz wspierania rodzin dysfunkcyjnych,
- dostosowanie jednej z funkcjonujących placówek opiekuńczo-wychowawczych do wprowadzanych standardów.

Przyczyn umieszczania dzieci w zastępczym środowisku wychowawczym jest wiele. Najczęściej występujące to: alkoholizm rodziców, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, zaniedbywanie dzieci, długotrwała choroba występująca w rodzinie naturalnej, uniemożliwiająca pełnienie funkcji rodzicielskich czy śmierć jednego lub obojga rodziców.⁵ Znaczna liczba spraw dotyczy interwencji w środowisku i orzeczeń Sądu Rodzinnego wydanych w trybie zarządzeń nagłych.

Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Włocławek jest nadal niewystarczająca w stosunku do liczby dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinie naturalnej i należy zapewnić im wychowanie poza środowiskiem rodzinnym. W sytuacji braku możliwości zabezpieczenia opieki w rodzinnej pieczy zastępczej, z uwagi na brak osób chętnych do tworzenia rodzin zastępczych, jedynym rozwiązaniem jest tymczasowe zabezpieczenie miejsca w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza obejmuje placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Wprowadzone zmiany w zakresie standaryzacji placówek opiekuńczo-wychowawczych skutkowały zmniejszeniem liczby miejsc w placówkach funkcjonujących na terenie miasta z 116 do 105. Planowane jest dalsze zmniejszenie miejsc w pieczy instytucjonalnej (dotyczy 1 placówki opiekuńczo-wychowawczej - aktualnie na 21 miejsc).

Powyższa sytuacja stanowi podstawę do kontynuacji rozpoczętych działań zmierzających do restrukturyzacji placówek. Zakończenie przekształceń planowane jest do 2021r. Efektem podjętych prac będzie stworzenie „domowych warunków”, nowoczesnie wyposażonych i funkcjonalnych 14 osobowych placówek, spełniających standardy przewidziane w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powyższe wpisuje się w cele Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Włocławek na lata 2016-2020 w zakresie dostosowania funkcjonujących placówek do potrzeb małoletnich i wyposażenia tych obiektów w odpowiednią infrastrukturę niezbędną do realizacji usług w środowisku lokalnym.

Utworzenie placówek o odpowiednim standardzie zapewni dzieciom czasowe, bezpieczne miejsce jak najbliżej środowiska, w którym się wychowywały.

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji mocnych (Strengths) i słabych (Weaknesses) stron oraz badania szans (Opportunities) i zagrożeń (Threats), jakie stoją przed organizacją.

Poniżej została przedstawiona analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze dotyczącym funkcjonowania rodzin naturalnych oraz w rodzinnej pieczy zastępczej.

Mocne strony:	Słabe strony:
• zasób instytucji wspierających rodzinę, • doświadczenie, wiedza pracowników działających na rzecz rodziny, • działanie zespołu interdyscyplinarnego	• występowanie problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży • bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie,

⁵ Źródło: Opracowania własne.

ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • współpraca służb socjalnych, • praca asystentów rodziny na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych, • kwalifikacja kadry pomocy społecznej, • możliwość korzystania z pomocy przez rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, • możliwość korzystania z porad specjalistów, • tworzenie zawodowych rodzin zastępczych, • aktywność grup społecznych, organizacji i stowarzyszeń w rozwiązywaniu problemów, • działalność placówek specjalistycznych, • funkcjonowanie systemu rodzicielstwa zastępczego, • szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych, • funkcjonowanie żłobków i przedszkoli, • oferta placówek wsparcia dziennego skierowana do dzieci z terenu miasta, • oferta obiektów sportowych, • funkcjonowanie mieszkań chronionych, • opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych, • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących problemy w rodzinach, • możliwość pozyskania dodatkowych środków pozabudżetowych.	• duża liczba interwencji w środowiskach rodzinnych, • niewystarczająca liczba kandydatów na rodziny zastępcze, • bezrobocie i trudna sytuacja finansowa rodzin, • niedostateczna oferta pracy dla młodych mieszkańców miasta, • wyuczona bezradność i roszczeniowość, • brak rodzin pomocowych i wspierających, • brak lokali mieszkalnych z zasobów miasta, w tym socjalnych, • brak bazy lokalowej na utworzenie rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka, • brak ośrodka preadopcyjnego, • występowanie przemocy w rodzinach, • duża liczba osób uzależnionych od alkoholu i środków psychoaktywnych, • ograniczone środki finansowe na pomoc społeczną, • utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej, tym do specjalistów, • zbyt mała aktywność społeczności lokalnej
Szanse: • pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze • akcje promocyjne na rzecz rodzicielstwa zastępczego • rozwój wolontariatu i działania pomocowe na rzecz rodzin, • wprowadzanie nowych rozwiązań organizacyjnych służących wsparciu rodzin dysfunkcyjnych, • tworzenie specjalistycznych rodzin zastępczych • powołanie rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego • wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę	Zagrożenia: • niekorzystny wskaźnik demograficzny • kryzys rodzin i zanik więzi rodzinnych • demoralizacja dzieci i młodzieży • wzrost kosztów utrzymania rodzin • brak zaufania do instytucji pomocy społecznej • niedostosowana oferta rynku pracy do oczekiwań i edukacji młodzieży • migracja ludności lokalnej • wzrost patologicznych zachowań w rodzinie • wzrost uzależnień i zdarzeń z przemocą domową • niewystarczająca współpraca między

• działania wspierające rodziny naturalne w kierunku powrotu dziecka do rodziny, • poszerzenie i doskonalenie oferty placówek wsparcia dziennego, • usprawnienie przepływu informacji w zakresie potrzeb społ. lokalnej, • kontynuowanie działań opartych o projekty OSŁ • stosowanie uregulowań prawnych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, • możliwość pozyskania funduszy unijnych	instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

Zródło: opracowanie własne.

Określenie czynników wewnętrznych i zewnętrznych oraz zdefiniowanie szans i zagrożeń pozwala określić potrzeby w zakresie realizacji wyznaczonych celów w obszarze pracy z rodziną i pieczy zastępczej.

5. Wskaźniki

Lp.	Nazwa wskaźnika/miernika
1	Liczba osób korzystających z pomocy
2	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług
3	Liczba dzieci korzystających z pobytu w świetlicach
4	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku
5	Liczba uczestników projektów aktywnej integracji społecznej i zawodowej
6	Liczba postanowień sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej
7	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych
8	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych niezawodowych
9	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych
10	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnym domu dziecka
11	Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych spokrewnionych
12	Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych niezawodowych
13	Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych zawodowych
14	Liczba funkcjonujących rodzinnych domów dziecka
15	Liczba wydanych opinii dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
16	Liczba wydanych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej
17	Liczba rodzin, osób i dzieci objętych poradnictwem specjalistycznym
18	Liczba postanowień sądu o umieszczenie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej
19	Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej
20	Liczba osób objętych pomocą na kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków
21	Liczba pełnoletnich wychowanków umieszczonych w mieszkaniu chronionym
22	Liczba udzielonych porad specjalistów (psycholog, prawnik, pedagog, pracownik socjalny)
23	Liczba osób, które skorzystały ze schronienia w hostelu
24	Liczba środowisk objęta pomocą asystenta rodziny

25	Liczba zrealizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy i ilość uczestników tych programów
26	Liczba osób objętych działaniami w sytuacji przemocy w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne.

6. Cele Programu

Skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu małoletnich będzie się opierała przede wszystkim na działaniach zapobiegawczych wystąpieniu niekorzystnych sytuacji zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny.

Drugim ważnym elementem programu będzie praca specjalistów, pracowników socjalnych, asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, polegająca na wczesnej interwencji, zapewnieniu pieczy zastępczej, a następnie przywróceniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania i wypełniania zadań opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci. Efektywność tych działań jest nierozdzielnie związana z prawidłową współpracą instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.

Cel główny to tworzenie sprzyjających warunków do prawidłowego funkcjonowania rodziców, opiekunów prawnych, rodziców zastępczych poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych, pomocowych oraz rozwój nowych form pieczy zastępczej na terenie Gminy Miasto Włocławek.

Cele szczegółowe:

1. Budowanie świadomości społecznej i promowanie właściwych postaw wobec osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej.
2. Rozszerzenie działań profilaktycznych, zmierzających do poprawy funkcjonowania rodzin.
3. Wzmocnienie działań wspomagających rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Praca socjalna z rodziną biologiczną na rzecz jej reintegracji i powrotu dzieci do środowiska.
5. Rozszerzenie usług realizowanych poprzez formy wsparcia dziennego.
6. Poprawa funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym.
7. Propagowanie zastępczych form opieki nad dzieckiem w sytuacjach kryzysowych.
8. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
9. Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
10. Przekształcanie placówki opiekuńczo-wychowawczej zgodnie z założeniami ustawy

Cele szczegółowe	Sposoby realizacji	Realizatorzy/partnerzy
1. Budowanie świadomości społecznej i promowanie właściwych postaw wobec osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej.	• diagnoza i analiza danych dotyczących występowanie korzystnych zjawisk mających wpływ na sytuację rodziny, • rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dotyczących sytuacji kryzysowych w rodzinie np. choroby, rozwodu, straty osoby bliskiej i żałoby, na skutek zdarzeń losowych i przemocy, • informowanie o możliwości uzyskania wsparcia przez instytucje działające na rzecz rodziny i dziecka.	UM, MOPR, Komenda Miejska Policji, Oświata, Organizacje pozarządowe, Straż Miejska, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
2. Rozszerzenie działań profilaktycznych, zmierzających do poprawy funkcjonowania rodzin.	• kontynuowanie pracy socjalnej mającej na celu rozpoznanie deficytów rodziny, • rozszerzenie zakresu poradnictwa specjalistycznego, wdrażanie programów profilaktycznych i terapeutycznych oraz przystępowanie do projektów w ramach środków pozyskanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, • rozszerzenie wszelkich działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym między innymi metodą CAL - OSL	UM, MOPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Organizacje pozarządowe
3. Wzmocnienie działań wspomagających rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych .	• budowanie pozytywnego wizerunku rodziny poprzez kampanie społeczne, konferencje, • objęcie większej ilości rodzin wsparciem w postaci asystenta rodziny, • wprowadzenie innowacyjnych metod pracy służb socjalnych na rzecz rodziny • rozszerzenie zakresu poradnictwa specjalistycznego dla rodzin naturalnych, adopcyjnych, zastępczych.	UM, MOPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Ośrodek Adopcyjny, Organizacje pozarządowe, Placówki opiekuńczo-wychowawcze

4. Rozszerzenie usług realizowanych poprzez formy wsparcia dziennego	• propagowanie form wsparcia dziennego, • rozwój oferty dotyczącej pomocy w opiece i wychowaniu dzieci, • pomoc w integrowaniu rodziny ze środowiskiem lokalnym, • praca z rodziną naturalną mająca na celu wzmocnienie prawidłowej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, • ochrona rodzin przed zagrożeniami i uzależnieniami • prowadzona poprzez edukację publiczną współpracę z lokalnymi mediami, • prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, • realizacja programów przeciw agresji rówieśniczej i uzależnieniom, • pomoc w nadrobieniu zaległości i zaniedbań w sferze edukacyjnej, • podejmowanie działań w kierunku pozyskania dodatkowych środków w ramach CAL – OSL.	UM, MOPR, Placówki opiekuńczo-wychowawcze, Instytucje kościelne
5. Poprawa funkcjonowania rodziny w środowisku lokalnym.	• rozszerzenie form i dostępności do poradnictwa specjalistycznego poprzez budowanie lokalnej sieci wsparcia rodziny, • organizowanie grup wsparcia, spotkań integracyjnych, festynów i imprez w środowisku lokalnym, • wspieranie działań lokalnej społeczności w rozwiązywaniu problemów społecznych, • aktywizacja społeczności lokalnej między innymi w zakresie zdrowego stylu życia, zagospodarowania wolnego czasu i korzystania z dóbr kultury, • zwiększenie nakładów i środków na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej i wspierania rodziny.	UM, MOPR, Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia

6. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.	• kształtowanie w świadomości społecznej pozytywnego wizerunku i wartości rodziny zastępczej jako środowiska wspierającego rozwój i wychowanie dziecka w pieczy zastępczej – kampanie społeczne w środkach masowego przekazu, • propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez organizację kampanii społecznych i akcji medialnych w celu pozyskiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, • organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe oraz dla dyrektorów rodzinnych domów dziecka, • organizowanie zajęć psychoedukacyjnych i szkoleń dla rodzin zastępczych, mających na celu pogłębienie wiedzy z zakresu rozwoju dziecka i zaspokajania jego potrzeb, • zwiększenie dostępności rodzin zastępczych i ich dzieci do wsparcia specjalistycznego, • organizowanie zajęć socjoterapeutycznych dla wychowanków rodzin zastępczych, • prowadzenie grup wsparcia rodzin zastępczych umożliwiających wzajemną wymianę doświadczeń związanych z rodzicielstwem zastępczym, • podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych, • organizowanie szkoleń celem wzmocnienia potencjału rodzin zastępczych, • zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i kolejnego rodzinnego domu dziecka.	UM, MOPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Ośrodek Adopcyjny, Sąd Rodzinny

7. Przekształcenie placówki opiekuńczo-wychowawczej zgodnie z założeniami ustawy.	• podjęcie działań zmierzających do restrukturyzacji i przekształceń dotychczas funkcjonującej placówki powyżej 14 dzieci, • doposażenie funkcjonujących i nowo powstałej placówki do potrzeb dzieci i obowiązujących standardów.	UM, MOPR, Placówki opiekuńczo-wychowawcze

7. Limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2019-2021

Limit zawodowych rodzin zastępczych został oszacowany na podstawie analizy potrzeb w mieście Włocławek w zakresie sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej nad dziećmi wymagającymi opieki i wychowania poza rodziną naturalną, liczby kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz możliwości finansowych Gminy Miasta Włocławek dotyczących realizacji zadań związanych z organizacją rodzicielstwa zastępczego. Obowiązek samorządów powiatowych w zakresie opracowania limitu rodzin zastępczych zawodowych określa art.180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela Nr 14. Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych

	2019	2020	2021
Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych	4	5	5

Źródło: Opracowanie własne.

Planowany limit dotyczy zarówno przekształcenia niezawodowych rodzin zastępczych w rodziny zastępcze zawodowe, jak również powołanie nowych rodzin zastępczych zawodowych.

8. Zakładane rezultaty Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej:

- Poprawa sytuacji rodziny i dziecka.
- Zminimalizowanie negatywnych zachowań wynikających z m.in. uzależnień.
- Wzmocnienie funkcji rodziny w opiece nad dzieckiem poprzez wsparcie asystenta rodziny.
- Podniesienie świadomości rodzin w zakresie wypełniania swoich funkcji.
- Zwiększenie liczby dzieci pozostających pod opieką rodziców.
- Rozszerzenie poradnictwa i wsparcia w zakresie najczęściej występujących problemów wychowawczych.
- Pogłębienie diagnozy przyczyn występowania dysfunkcyjności rodzin i utworzenie spójnego systemu pomocy rodzinie.
- Pozyskanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe.
- Zwiększenie liczby rodzin zastępczych.
- Utworzenie rodzin zastępczych zawodowych w tym: o charakterze pogotowia rodzinnego.
- Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- Zwiększenie liczby dzieci kierowanych do rodzinnej pieczy zastępczej.
- Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych.
- Pogłębienie współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny w celu zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa i prawidłowych warunków wychowania.
- Stworzenie skutecznego systemu wsparcia rodziny i dziecka.
- Zbudowanie pozytywnego wizerunku rodziny zastępczej i adopcyjnej jako środowiska wspierającego rozwój i wychowanie dziecka.
- Objęcie większej liczby rodzin zastępczych szkoleniami mającymi na celu nabycie umiejętności radzenia sobie z problemami związanymi z funkcjonowaniem rodziny.
- Zwiększenie dostępności pomocy świadczonej przez asystenta rodziny dla dysfunkcyjnych rodzin biologicznych, w celu przywrócenia zdolności do prawidłowego funkcjonowania w środowisku oraz pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- Zwiększenie dostępności wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego dla dorosłych wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.
- Utrzymanie na dotychczasowym poziomie funkcjonowania mieszkań chronionych.

- Doprowadzenie placówek wsparcia dziennego do optymalnych warunków spełniających oczekiwania dzieci korzystających z pobytu w tych placówkach.
- Restrukturyzacja dotychczas funkcjonującej placówki opiekuńczo-wychowawczej zgodnie ze standardami.

V. Adresaci, miejsce i czas realizacji Programu

Program kierowany jest do wszystkich osób i instytucji, z którymi wiąże się podnoszony temat rodziny i dziecka, a w szczególności do:

- rodzin mających problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dotkniętymi uzależnieniami, przemocą, zagrożonymi ubóstwem,
- dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w tym doznających przemocy w rodzinie,
- rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinny dom dziecka,
- usamodzielnianych wychowanków oraz opiekunów usamodzielnień,
- kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- kadry Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie,
- przedstawicieli instytucji, organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny,
- społeczności lokalnej.

„Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021” będzie realizowany na terenie miasta Włocławek. Wdrożenie programu nastąpi po jego uchwaleniu przez Radę Miasta Włocławek i będzie kontynuowane do 2021 roku.

VI. Realizatorzy Programu

Realizatorem Programu będzie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku przy współdziałaniu podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz dziecka i rodziny, tj.:

1. rodzin zastępczych i rodzinnego domu dziecka,
2. placówek opiekuńczo-wychowawczych,
3. placówek oświatowych,
4. Sądu Rodzinnego,
5. Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego,
6. stowarzyszeń i organizacji pozarządowych,
7. kościołów i związków wyznaniowych,
8. Komendy Miejskiej Policji,
9. Straży Miejskiej,
10. Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

VII. Monitoring realizacji Programu

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku będzie na bieżąco identyfikował problemy występujące w środowiskach zwłaszcza w rodzinach dysfunkcyjnych oraz obejmie monitoringiem poziom wykonania pracy na rzecz grup osób objętych programem. Uzyskane efekty, a także ocena działań znajdzie odzwierciedlenie w corocznym sprawozdaniu z realizacji zadań Ośrodka. Dokumenty te zostaną przedłożone Radzie Miasta Włocławek.

VIII. Źródła finansowania

Działania ukierunkowane na doskonalenie istniejących zasobów, dalszy rozwój dobrych praktyk wspomagających rodzinę oraz planowane rozszerzenie form pieczy zastępczej wiąże się z nakładami finansowymi. Program „Wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021” będzie finansowany z środków budżetowych miasta, przeznaczonych na organizację i funkcjonowanie pieczy zastępczej. Dodatkowo fundusze pozyskiwane będą z budżetu państwa, z programów celowych i środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

IX. Zakończenie

Realizacja Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019 - 2021 ma na celu wspomóc rodziny, tak aby mogły prawidłowo funkcjonować i wypełniać wszystkie funkcje w zakresie opieki i wychowania dzieci. Najważniejszymi działaniami będzie podtrzymywanie i utrwalanie samodzielności rodzin oraz zapobieganie skutkom sytuacji patologicznych. Pozytywne wyniki będą możliwe do osiągnięcia przez zaangażowanie pracowników poszczególnych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka oraz zmobilizowanie społeczności lokalnej.

Tworzenie nowych form rodzinnej pieczy zastępczej jest propozycją ukierunkowaną szczególnie na potrzeby najmłodszych i są alternatywą dla instytucji opiekuńczych.

Priorytetem będą usługi świadczone w środowisku lokalnym, co w konsekwencji może przyczynić się do promowanej idei deinstytucjonalizacji.

Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
we Włocławku
Piotr Grudziński

Opracowanie:
Kierownik Sekcji Wsparcia Rodziny i Rodzinnej Pieczy Zastępczej
Ewa Krusińska

Aneks

Spis skrótów użytych w programie:

CAL – Centrum Aktywności Lokalnej
GUS – Główny Urząd Statystyczny
KIS – Klub Integracji Społecznej
LGD – Lokalna Grupa Działania
MOPR – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
OSL – Organizowanie Społeczności Lokalnej
PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
UM – Urząd Miasta

Spis tabel:

Tabela Nr 1. Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej.....	5
Tabela Nr 2. Liczba rodzin z dziećmi, w tym rodzin niepełnych w latach 2016-2018 objętych świadczeniami z pomocy społecznej.....	6
Tabela Nr 3. Asystenci rodziny.....	8
Tabela Nr 4. Wsparcie Sekcji Specjalistycznej Pomocy Rodzinie.....	9
Tabela Nr 5. Program korekcyjno-edukacyjny.....	10
Tabela Nr 6. Zestawienie zbiorcze Niebieskie Karty za lata 2016 – 2018.....	11
Tabela Nr 7. Wykaz świetlic prowadzonych przez MOPR.....	12
Tabela Nr 8. Zestawienie poszczególnych form rodzinnej pieczy zastępczej.....	16
Tabela nr 9. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2016-2018.....	19
Tabela nr 10. Kierowanie do placówek opiekuńczo – wychowawczych.....	21
Tabela nr 11. Pomoc w usamodzielnieniu się wychowanków z pieczy zastępczej w latach 2016-2018.....	23
Tabela Nr 12. Zmiana szkoły lub przerwanie nauki przez usamodzielnianych wychowanków.....	23
Tabela Nr 13. Usamodzielniani podejmujący naukę na studiach wyższych.....	23
Tabela Nr 14. Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych.....	34

Spis wykresów:

Wykres nr 1. Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą asystenta rodziny.....	8
Wykres nr 2. Liczba dzieci korzystających ze świetlic MOPR.....	12
Wykres nr 3. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Gminy Miasto Włocławek.....	17
Wykres nr 4. Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych.....	17
Wykres Nr 5. Liczba przyznanych świadczeń fakultatywnych dla rodzin zastępczych na terenie Gminy Miasto Włocławek w latach 2016-2018.....	18
Wykres Nr 6. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2018.....	18
Wykres nr 7. Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych we Włocławku.....	21
Wykres nr 8. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2016-2018.....	22
Wykres nr 9. Koszty poniesione przez Gminę Miasto Włocławek za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2018.....	22

OPINIA MRDPP nr 6 z dn. 26 września 2019r.

W sprawie wydania opinii do projektu uchwały Rady Miasta Włocławek w sprawie „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021”.

Na podstawie art. Nr. 41 i ust.1 pkt 2 Ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 r o pożytku publicznym i wolontariacie, w związku z mailem skierowanym do MRDPP z Urzędu Miasta Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego sprawie zaopiniowania, „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021” Miejska Rada Działalności Pożytku Publicznego we Włocławku przekazuje opinię dotyczącą projektu uchwały w sprawie „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2019-2021”

Na posiedzeniu w dn. 26 września 2019 r. MRDPP we Włocławku wydała opinię pozytywną z następującą uwagą:

1. Projekt uchwały Rady Miasta w sprawie „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2022-2024” do zaopiniowania powinien być przekazany MRDPP do końca 31.12.2021 roku.

Zofia Runtys
URZĄD MIASTA WŁOCŁAWEK
Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego
Data wyj. PAZ 2019 podpis *Zofia Runtys*
Nr kancelaryjny 567164

Przewodniczący MRDPP
Zbigniew Polatowski
Zbigniew Polatowski